

УДК 821.161.1-32.09Корол
DOI 10.31.65/2520-6966-2020-14f-98-66-75

Т. І. Тверітінова

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри світової літератури
Київського університету імені Бориса Грінченка
ORCID: 0000-0002-7731-2040, e-mail: titveritinova@gmail.com

Проблема "Я – Інший" в оповіданні В. Г. Короленка "Без мови"

У статті розглядається проблема культурної опозиції "Я – Інший" в оповіданні В. Г. Короленка "Без мови". Мета дослідження – простежити протистояння різних культур, морально-етичних законів і пріоритетів між українськими емігрантами та мешканцями Америки.

Досліджуються проблеми історичної пам'яті, етнічної та національної ідентичності українців. Простежується формування та руйнація міфу про нову країну як селянський рай та заміна його на біблійний – про Содом і Гоморру.

Короленко розглядає два види адаптації іммігрантів в новій країні: коли людина швидко асимілює і не відчуває дискомфорту від іншомовного культурного середовища, та інший – коли це відбувається болісно і поступово, з усвідомленням втрати своєї етнічної ідентичності. Аналізуються оніричні елементи – жахливі сновидіння, які використовує письменник для доповнення картини "культурного шоку" (К. Оберг) від перебування в чужій країні. Оніричні елементи в творі Короленка виконують роль ретранслятора пам'яті, коли відбувається аналіз минулого, теперішнього і прогноз майбутніх подій.

Визначається періодизація процесу адаптації героя в чужій країні. Перший період – "культурний шок", який виникає внаслідок втрати всіх звичних знаків і символів соціальної взаємодії. Другий – після низки конфліктів, що неодмінно виникають між героєм та представниками влади нової країни. І третій період, який відбувся під безпосереднім впливом Євгена Нілова, дворянського інтелігента та земляка героя. Поступово долаючи культуроцентризм, опір устрою іншого, незрозумілого життя, герой приходиться до усвідомлення необхідності спілкування та виявлення культурного плюралізму.

Ключові слова: В. Г. Короленко, опозиція "Я – Інший", історична пам'ять, етнічна ідентичність, національна ідентичність, оніричні елементи, культурний діалог.

В сучасній гуманітаристиці спостерігається тенденція до всебічного вивчення феномену національної ідентичності та опозиції "Я – Інший" з визначенням орієнтації та шляхів розвитку культурного плюралізму. На думку С. де Бовуар, Ж. Батая та інших дослідників, в

основі ставлення до Іншого є конфлікт (заперечення, неприйняття), засновані на егоїзмі, етноцентристському мисленні, культуроцентризмі. Про налаштування діалогу як умови для співіснування повноцінного Я поруч з визнанням Іншого писали Л. Шестов, М. Лосський, М. Бахтін, Л. Виготський, Ю. Лотман, Ч. Тейлор та інші філософи та культурологи. Серед сучасних дослідників зазначеної проблеми можна назвати А. А. Брудного, Б. М. Гаспарова, М. С. Кагана, Т. Х. Керимова, Т. П. Ліфінцеву, М. Гіряк та інших. Втім складність і багатоаспектність проблеми потребують постійного пошуку нових шляхів її вирішення.

Особливу увагу при дослідженні зазначеної опозиції сучасні науковці приділяють проблемі адаптації емігрантів за кордоном, подоланню культуроцентризму й налаштуванню культурного діалогу в інонаціональному середовищі. Еміграційний текст української літератури досліджували В. Агеєва, П.-А. Будін, О. Вознюк, Г. Грабович, Н. Зборовська, С. Павличко, Т. Гундорова, Ф. Погребенник, Л. Рудницький, М. Сорока й інші вітчизняні та зарубіжні науковці. Втім варто зауважити, що основний масив наукових досліджень присвячений питанням, пов'язаним з проблемою національної ідентичності, національного самоусвідомлення в умовах глобалізації та конфліктів пострадянських держав. Але не втрачає актуальності дослідження проблеми українців – представників першої хвилі еміграції, яка відбулась наприкінці XIX століття. Цим і був обумовлений вибір нашого дослідження: на матеріалі оповідання В. Г. Короленка "Без мови" простежити протистояння різних культур, морально-етичних законів і пріоритетів, того, що називається опозицією "Я – Інший" між українськими емігрантами та мешканцями Америки. В даному аспекті твір Короленка ще не розглядався, що й визначило актуальність і новизну нашого дослідження.

Мета статті – простежити особливості цивілізаційної ідентичності, визначити ідентичність однієї нації крізь призму культурних і моральних цінностей іншої на матеріалі оповідання "Без мови" В. Г. Короленка.

Об'єктивно до культурної проблеми "Я – Інший" письменник Короленко був залучений ще з дитинства. За походженням по батьківській лінії він належав до одного зі старовинних козацьких родів, по материнській – до польської дрібномаєткової шляхти. Дитячі роки пройшли в Житомирі, місті, де з давніх часів співіснували три культурні традиції: російсько-українська православна, польська католицька та юдейська. Відомо, що певний період життя він провів в Сибіру на засланні, де спостерігав традиційний побут якутів, збирав

матеріали про життя кочових народів Середньої Азії, зауральських козаків, намагаючись зрозуміти їхній духовний світ. В подальший період творчості міжетнічні і міжнаціональні конфлікти, будь то Мултанський процес чи справа Бейліса, завжди були в центрі уваги його публіцистики.

В 1893 році Короленко відвідав Всесвітню виставку в Чикаго, в Америці. Як зазначає Г. А. Бялий, письменник завжди прагнув до нових вражень, які могли бути для нього "своєрідним психологічним поштовхом до нового перегляду старих питань, для злету художньої фантазії в світ порівнянь, паралелей, для експериментального перенесення вивчених образів до... кардинально протилежних суспільних та економічних умов західного капіталістичного світу" [1, с. 210]. В своїх творах, написаних внаслідок цієї подорожі, Короленко використовував дефініцію "Захід" стосовно країн Західної Європи і Америки, розуміючи під цим визначенням не тільки географічне положення, але й певний спосіб суспільного життя, економіки, культури, що впливає на формування іншого, особливого типу людини, яка належала до західного світу.

Герой оповідання "Без мови" (1895) – Матвій Лозинський, селянин з Волинської губернії, відправляється до далекої Америки не тільки в пошуках матеріального добробуту, а ще й тому, що в листі свого родича з-за океану прочитав слово "свобода". Втім дуже непростим виявилось його перебування в іншій країні, з невідомим і незрозумілим життям, з іншими моральними принципами та пріоритетами.

На перший погляд, Матвій – звичайна людина, яка, як і всі селяни, прагне кращої долі. Але автор не випадково подає історію їхнього селища Лозищі та його мешканців – Лозинських – за давніх часів гайдамаччини. "Казали, що Лозинські були колись "реєстровими" козаками й одержали різні привілеї від польських королів. Подейкували, наче вони були колись і за щось пожалувані дворянством" [2, с. 213]. Зберігачем героїчного минулого був сторічний старий Лозинський-Шуляк, який розповідав "про минувшину, про Запоріжжя, про гайдамаків, про те, як і він ходив на Дніпро і потім з ватажками нападав на Хлібне й на Клевань", нагадуючи своїм нащадкам, що "був колись і наш час, була й у нас воля" [2, с. 213].

Короленко порушує проблему історичної пам'яті, коли завдяки переживанню й усвідомленню спільного минулого, відзначенню колишніх героїв та визначних подій відбувається відтворення власного історичного досвіду. Поняття "колективної пам'яті", яке було запропоноване французьким соціологом М. Гальбваксом, є запо-

рукою ідентичності суспільства: "кожна соціальна група створює пам'ять про своє минуле, що, в свою чергу, формує і відображає ідентичність цієї групи стосовно інших груп" [6, с. 12]. Колективна пам'ять, зазвичай, концентрується в так званих "місцях" (просторах) пам'яті" (П. Нора), які формують, накопичують і зберігають пам'ять про минуле. Дослідник П. Нора зазначає, що такі місця можуть змінюватись "як через забуття й витискування певного "місця" із пам'яті, так і шляхом реанімації забутого символу, події, ідеї або, коли з часом ці місця, залишаючись збереженими у людській свідомості, набувають зовсім іншого змістового навантаження" [3, с. 38]. Короленко пише про лозищан, що слухачі старого гайдамаки – третє чи четверте покоління – "давно вже заорали в землю всі привілеї": жили під самим містечком "ні селянами, ні городянами", розмовляли "наче по малоруські, але з домішкою польських і російських слів, сповідували колись греко-уніатську віру, а потім, після деяких заворушень, були зараховані до православної парафії, а стара церковка була зачинена і поступово зруйнувалась" [2, с. 214]. Як і інші, лозищани "при зустрічі з начальством... квапливо звертали з дороги, так само низько кланялися і так само іноді цілували смиренно панські руки" [2, с. 214]. Навіть прізвиська, які додавали до єдиного прізвища на селі – Лозинський, змінили своє значення: якщо прадід-гайдамака мав прізвисько Шуляк, тобто "великий хижий птах родини яструбиних, коршак" [4, с. 990], то додатки до прізвищ нащадків були набагато приземленими: Дишло, Голобля, Дима, Мазниця, Колесо, Халява. Але ментальна пам'ять, яка існувала підсвідомо в кожному лозищанині, вирізняла їх з-поміж інших: ходили чистіше, майже всі були письменними по-церковному, тримали себе більш гордо. Смутна пам'ять "про якесь краще минуле трималась під солом'яними стріхами лозищанських хат" [2, с. 214], де, незважаючи на бідність і тяжку працю, радо зустрічали заїжджих людей, щоб почути розповіді про широкий білий світ та його життя.

Тому лист їхнього односельця Йосипа Лозинського, який опинився за океаном, про те, що в новій країні "велика свобода", спонукав двох лозищан разом з Йосиповою дружиною поїхати до Америки.

В свідомості кожної людини, яка вирішила емігрувати, виникає й формується міф, побудований на антиномії двох країн – "Своя – Інша". Так і в Матвія: своє – бідне безперспективне життя, свобода давно "заорана в землю", а в "них" – свобода, "земля обітна, як друга батьківщина... Така ж, як і стара, тільки набагато краще... Такі ж люди, тільки краще. Такі ж селяни, в таких самих світках, тільки... схожі на старих лозищан, що не забули про свої старі права"

[2, с. 253]. Свитки – чистіші, люди – веселіші, діти – здоровіші, землі – більші, коні – міцніші, корови дають по відру на удій. Села – великі, хати – світлі й просторі, з садками, на околиці – шинок з музикою по вечорах, а в центрі – школа і церква, можливо, навіть своя, уніатська. "Все таке ж, тільки краще.... Й пани в цих місцях мають бути добріші і все тільки думати й дивитись, щоб простій людині жилось в селі як можна краще" [2, с. 253]. Як бачимо, в своїх мріях про нову країну герой репрезентує ідеальну картину селянського життя, побудовану на реконструкції історичної національної культури та традиції. Мнемонічна фантазія героя пов'язана з поєднанням (синестезією) слухової, звукової та зорової пам'яті, що в цілому відтворює міфологічну картину селянського раю.

Але вже на першому етапі свого перебування в Америці міф про "землю обітну" міняється на інший – біблійний, про Содом і Гоморру. Разом з односельцем Димом він потрапляє до Нью-Йорка, з його величезними будинками, вулицями, схожими на печери, потягами, що літають в повітрі, залізними багатокілометровими мостами. "Шукай його тепер, це щастя, в цьому пеклі, де люди летять кудись, як скажені, по землі і під землею і навіть, – прости їм Господи, – в повітрі... де все здається не таким, як наше, де не розрізниш людину, ким вона може бути за походженням, де не вхопиш жодного слова в людській розмові..." [2, с. 243]. Він відчув себе разом з Димом біблійними героями – тими "двома молодими людьми, що прийшли в Содом до Лота і як мешканці міста захотіли взяти їх до себе... Тільки... Дима сам пішов до мешканців міста" [2, с. 263].

Дима – Іван Лозинський-Дима – представляє найбільш розповсюджений тип іммігранта: англійську мову почав вчити ще на кораблі, на шляху до Америки, в бордінг-гоузі Борка заприятелював з ірландцем, через якого долучився до легких заробітків, продаючи свій голос організації Тамані-холл під час виборчої кампанії. Його стрімке пристосування до нової країни Матвія не схвалює: щоб не виділялись, Дима підстригся й переодягся: "А для чого... неодмінно бути схожим на американця?" [2, с. 256], Дима розповідає про звичай й уподобання в новій країні: "Чому ти думаєш, що їхній звичай неодмінно добрий?" [2, с. 262]. І вибудовує ланцюжок поведінки приятеля, який йому уявляється шляхом втрати своєї етнічної ідентичності: "Ось ти вже змінив собі обличчя, а потім засоромишся і своєї віри. І коли прийдеш на той світ, то й рідна мати не впізнає, що ти був лозищанин" [2, с. 263].

Втрата своєї етнічної і – ширше – національної ідентичності – це найстрашніше, що лякає Матвія в цій країні. Короленко викорис-

товує оніричні елементи, коли опір незрозумілому життю в Америці доповнюється жахливими сновидіннями.

В науці ще з початку ХХ століття сновидіння розглядалися як результат денної раціональної діяльності людини, пов'язаної з усвідомленням подій навколишньої дійсності. Такі відомі психоаналітики, як З. Фройд, К.-Г. Юнг, Е. Фромм та інші, вказували на символічність мови сновидінь та їхній підтекст. Е. Фромм, зокрема, відзначав "про-роцьку" функцію снів як змістовно істинну, коли "відбувається прогноз подій майбутнього або звернення до внутрішнього часу-простору людини, що натякає на обставини його психологічного життя" [5, с. 182]. Те, що найбільш непокоїть Матвія Лозинського, репрезентується в його першому сновидінні, коли спостерігається безповоротна руйнація міфу про селянський рай. Пригнічений і приголомушений американським життям, він уві сні бачить, як хтось величезний і безликий кричить, що немає в цій стороні таких селян, панів, ланів, інша земля, інші люди. Але й їх теж немає. "Колишній Матвій вже помер, і помер Дима, і померла ваша колишня віра, і серце у вас стане інше, й інша душа, й чужа молитва... І якби встала твоя мати із покинутої могили, на тихому кладовищі під лозищанським лісом, – то тут в дітях твоїх вона не визнала б своїх онуків... Тому що вони не будуть схожими ні на батька, ні на тебе, ні на дідів і прадідів... А будуть американці" [2, с. 254]. Примітно, що цей сон сниться герою перед початком Димової асиміляції (одяг, зачіска, намагання бути як усі), що сприймається Матвієм як процес відчуження і втрати духовної спорідненості зі своїм приятелем і земляком.

Друге сновидіння є наслідком розмов з господарем бордінг-гоу-за євреєм Борком, який розповідає про специфіку нової країни, де свобода розповсюджується й на віросповідання. Матвію сниться єврейське весілля: Джон, син Борка, одружується з українською дівчиною Ганною, яка теж приїхала з Волині разом з Матвієм і Димом і з якою Матвій думав поєднати свою долю. В даному випадку єврей сприймається як людина іншої ментальності, другорядної, на думку християнського середовища, що за життя на батьківщині періодично ускладнювалось сутичками і погромами. Спогади про ці події теж доповнюють картину сновидіння, підсумовуючи жах і неможливість такого весілля. Як бачимо, в сновидіннях героя актуалізуються і розкриваються його негативні враження, переживання, страхи, які були пов'язані з початком перебування в новій країні. Таким чином, оніричні елементи в творі Короленка виконують прогностичну функцію, аналізують теперішній і минулий час, виконуючи роль ретранслятора пам'яті.

Америка на момент приїзду до неї короленківського героя понад сто років існувала як принципово нова країна в світі, унікальна і універсальна, країна іммігрантів, що випрацювала і сформувала свою національну ідентичність. На думку Ф. Глісона, людині не потрібно було "мати якась певне національне, мовне, релігійне або етнічне походження. Все, що йому потрібно робити, – це виконання зобов'язань стосовно політичної ідеології... Таким чином, універсальний ідеологічний характер американської національності означає те, що вона відкрита будь-кому, хто побажає стати американцем" [7, с. 31–32]. Суть американської ідеології зазвичай визначається п'ятьма словами: свобода, егалітаризм (тобто рівність можливостей і поваги), індивідуалізм, популізм і невтручання. Молода країна приваблювала іммігрантів із всього світу можливістю реалізувати свою мрію про свободу, самовизначення та дружнє співіснування з іншими. Пишаючись своєю особливістю, американці наголошували: "Америка – краща країна в світі, Нью-Йорк – краще місто в Америці. Ваші діти стануть тут коли-небудь освіченими людьми" [2, с. 280]. Саме прагнення свободи, яку давно втратили в себе на батьківщині, спонукало волинян, як і інших іммігрантів, приїхати до Америки.

Процес адаптації Матвія Лозинського в чужій країні можна розділити на три періоди. Перший – нью-йоркський – негативні враження від побаченого, руйнація очікування селянського раю, неприйняття і заперечення іншої культури, прагнення повернутися назад, на батьківщину. Такий стан героя, як і більшості іммігрантів, американський дослідник К. Оберг називає "культурним шоком", який виникає в результаті втрати всіх звичних знаків і символів соціальної взаємодії при входженні в нову культуру [8]. Засвоєні Матвієм на батьківщині культурні пріоритети, що "краща віра та, в якій людина народилась, – віра батьків і дідів", "мужик – це мужик, пан – це пан. Кожний смиренно приймає, кому що призначено від Господа" [2, с. 252], зіштовхуються з іншими: "краща віра така, яку людина вибере по своєму розумінню" [2, с. 252], "в цій... країні всі містери, і вже не відрізниш ні жида, ні хлопа, ні пана", "кожен тут влаштовує себе, як хоче" [2, с. 245]. Неприйняття "чужого" життя, "чужих" порядків, незнання англійської мови приводить Матвія до ряду непорозумінь і конфліктів під час його блукань Нью-Йорком, до нервового зриву, що, беззаперечно, є симптомами "культурного шоку".

Другий етап починається після сутички з поліцією під час демонстрації безробітних, коли італійці, рятуючи Матвія, допомагають йому виїхати з Нью-Йорка. Спостерігаючи за життям з вікна вагону, він відчував, як в душі його "на місці тупої ворожнечі виникала спо-

чатку цікавість, а потім здивування та тиха смиренність... Тепер він відчував, що і йому знайшлося б місце в цьому житті, якби він не відвернувся одразу від цієї країни, від її людей, від її міста, якби він приділив більше уваги її мові та звичаю, якби він не засудив в ній відразу, заодно, і погане, і добре" [2, с. 317]. Подальші непорозуміння з мешканцями Дебльтоуна були спричинені не тільки незнанням мови, але й поведінкою героя: його намагання цілувати руку представникам влади здається диким і незрозумілим вчинком для мешканців демократичної країни. І лише підтримка співвітчизника допомагає нарешті порозумітись з владою цього містечка. Суддя Дікінсон показово демонструє американське політичне кредо, яке полягало в прагненні захищати права людини від будь-якого посягання, в тому числі й від держави. З'ясувавши через співвітчизника наміри Матвія, він з гідністю бере його під захист від влади Нью-Йорка, чим підкреслює переваги Дебльтоуна перед "зарозумілим Нью-Йорком", коли він "не тільки вирішив етнографічну загадку", але й ще подав зазначеному місту "приклад істинно християнського ставлення до іноземця" [2, с. 335].

Третій період умовно можна назвати "Поруч із Ніловим". Євген Нілов – дворянський інтелігент, син і спадкоємець лозищанського пана, після смерті батька віддав землю в безоплатну оренду селянам, а сам емігрував до Америки. Він захистив Матвія від непорозуміння з владою Дебльтоуна, допоміг з роботою і з житлом. Поруч із Ніловим починає змінюватись у Матвія сприйняття життя іншої країни, культури, звичаїв, мови. "Навіть обличчя його змінювалось, змінювався погляд, вираз обличчя, вся фігура. А в душі спливали нові думки про людей, про порядки, про віру, про життя, про Бога, якому поклоняються, хоча й по-різному, по всьому світу, багато про що такого, що ніколи не приходило в голову в Лозищах" [2, с. 342]. Поступово зникає в героя патріархальна затурканість, з'являється почуття власної гідності, почуття солідарності з людьми праці. Отже, "культурний шок", незважаючи на первісні негативні наслідки, сприймається як нормальна реакція на шляху адаптації до життя в новій країні. Адже в процесі адаптації людина не тільки одержує інформацію про нову країну та її морально-етичні норми, а й підвищує свій рівень культурного розвитку.

Таким чином, проблема культурної опозиції "Я – Інший", яка є найбільш важливою в іммігрантському середовищі, у героя Королєнка вирішується завдяки, в першу чергу, змінам в його свідомості. Письменник простежує еволюцію героя від культуроцентризму, негативного ставлення до іншої нації та її культури до поступового усвідомлення необхідності культурного спілкування та духовного

взаємозбагачення. Національна ж ідентичність, що містить відповідь на питання про суть свого народу, нації, її місця, ролі та завдань в історії, базується на співвідношенні "Я – Інший" з визнанням "Іншого" і виявленням культурного плюралізму.

Література

1. Бялый Г. А. В. Г. Короленко. 2-е изд. Ленинград: Худож. литература, 1983. 352 с.
2. Короленко В. Г. Собрание сочинений: в 5 т. Ленинград: Худож. литература, 1989. Т. 2. Повести и рассказы 1889–1903. 616 с.
3. Нора П. Всемирное торжество памяти. *Неприкосновенный запас. Дебаты о политике и культуре*. 2005. № 2–3 (40–41). С. 37–51.
4. Сучасний тлумачний словник української мови: 65000 слів / за заг. ред. В. В. Дубічинського. Харків: ВД Школа, 2006. 1008 с.
5. Фромм Э. Душа человека / под ред. П. С. Гуревича; пер. с нем. Москва: Республика, 1992. 430 с.
6. Хальбвакс М. Коллективная и историческая память. *Неприкосновенный запас. Дебаты о политике и культуре*. 2005. № 2–3 (40–41). С. 12–35.
7. Gleason P. American Identity and Americanization. *Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups* / ed. St. Thornstrom. Cambridge, Mass.: Belknap Press, 1980. P. 31–32.
8. Oberg K. Practical Anthropology. New Mexico, 1960.

References

1. Byalyy, G. A. (1983). V. G. Korolenko [V. G. Korolenko]. (2d ed.). Leningrad: Khudozh. literatura. [in Russian].
2. Korolenko, V. G. (1989). *Sobranie sochineniy* [Collected works]. Povesti i rasskazy. 1889–1903. [Novel and stories. 1889–1903]. (Vols. 1–5. Vol. 2). Leningrad: Khudozh. literatura. [in Russian].
3. Nora, P. (2005). Vsemirnoe torzhestvo pamyati [World celebration of memory]. *Neprikosnovennyi zapas. Debaty o politike i kul'ture* [Emergency ration. Politics and Culture Debate]. 2–3 (40–41). 37–51. [in Russian].
4. Dubichynskiy, V. V. (Eds.). (2006). *Suchasnyi tлумachnyi slovnyk ukraïnskoi movy: 65000 sliv* [Modern Ukrainian Dictionary of Interpretation: 65,000 words]. Kharkiv.: VD Shkola. [in Ukraine].
5. Fromm, E. (1992). Dusha cheloveka [Human soul]. P. S. Gurevich (Ed.). Moscow: Respublika.
6. Khal'bvaks, M. (2005). *Kollektivnaya i istoricheskaya pamyat'* [Collective and historical memory]. *Neprikosnovennyi zapas. Debaty o politike i kul'ture* [Emergency ration. Politics and Culture Debate]. 2–3 (40–41). 12–35. [in Russian].
7. Gleason, P. American Identity and Americanization. *Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups* / ed. St. Thornstrom. Cambridge, Mass.: Belknap Press, 1980. P. 31–32.
8. Oberg, K. Practical Anthropology. New Mexico, 1960.

T. I. Tveritnova

assistant professor at the department of the world literature for Grinthenko university

The problem "I am Different" in the story "Without Language" by V. G. Korolenko

The article deals with the problem of cultural opposition "I am Different" in the story of V. G. Korolenko "No language". The purpose of the research is to trace the confrontation between different cultures, moral and ethical laws, and priorities between Ukrainian immigrants and American residents.

The problems of historical memory, ethnic and national identity of the Ukrainians are explored. The formation and destruction of the myth of the new country as a peasant paradise are traced. Korolenko considers two types of immigrant adaptation in a new country: when one assimilates quickly and does not feel discomfort from a foreign-language cultural environment, and another when it is painful and gradual, with the realization of the loss of one's ethnic identity. The onyric elements are analyzed - the horrible dreams that the writer uses to supplement the picture of "cultural shock" (K. Oberg) from being in a foreign country. The onyric elements in Korolenko's work act as a memory repeater, analyzing past, present, and plotting future events.

The periodization of the process of the hero's adaptation in the foreign country is determined. The first period is the "cultural shock" that results from the loss of all familiar signs and symbols of social interaction. The second is after a series of conflicts that inevitably arise between the hero and the authorities of the new country. And the third period, which took place under the direct influence of Yevgeny Nilov, a noble intellectual and the hero's fellow countryman. Gradually overcoming cultural-centrism, resistance to the arrangement of another, incomprehensible life, the hero becomes aware of the need for communication and the manifestation of cultural pluralism.

Key words: V. G. Korolenko, opposition "I am Different", historical memory, ethnic identity, national identity, onyric elements, cultural dialogue.